

Национална конференция с международно участие
„Хуманизъм и прагматизъм
В образованието на XXI век“
Варна 2005

Сборник с доклади и съобщения

International Conference
"Humanism and Pragmatism
in XXI century Education"

Varna 2005

“ЧЕТИРИ ПОСОКИ, ПЕТ СЕТИВА, ЕДНО ЛЯТО”

Лятна програма за деца в начална училищна възраст

Милена Маринова

Психолог и педагог, Детски Клуб “Мелита” – Варна

Нора Стефанова

Педагог, Детски Клуб “Мелита” - Варна

Настоящето изложение представя програма за летните месеци, разделена на седмични модули, посветени на различни народи и култури, оказали влияние върху развитието на човешката цивилизация. Тя цели запознаване на децата с многообразието и уникалността. Провокира любопитството и интереса им. Насочена е към осъзнаване и приемане на различията, като част от културното богатство и битовото разнообразие на света. Осъществява се чрез включване на децата в различни дейности и игрови ситуации, стимулиращи както интелектуалното и социалното, така и емоционалното и психо-физическо им развитие.

Организацията на свободното време на децата винаги е била голямо предизвикателство както за родителите, така и за опитните педагози. По време на ваканциите и особено след приключването на учебната година най-често репликата на родителите е: “Нека да оставим детето да си почине”. Отначало зад тези думи стои контекстът: “Да дадем на детето свободата да разполага с времето си, да не учи уроци, да поспи до късно, да поиграе на воля”. Много бързо обаче възрастният разбира, че думата “почивка” за детето често означава пасивност и скука. Към съвременния малчуган информацията тече със скоростта на светлината, а това от своя страна повишава активността му и усилва присъщото му любопитство. Често ние не си даваме сметка, че в понятията “учене” и “обучение” не се съдържа само представата ни за класна стая, строг учител и училищен звънец. Възприемането на всеки сигнал от средата, в която живеем, носи информация. Следователно ние учим всеки миг. А изкуството на педагога се състои именно в това да помогне на детето да разкодира правилно тези сигнали по начин, гарантиращ му адекватна реакция.

Сблъсквайки се с проблема “скучаещо дете”, родителят прибягва често до временни решения от типа: да се изпрати детето на село; да отиде на лагер; да излезе да играе с децата на улицата и т. н. Всички тези похвати целят да освободят възрастния от ангажимента да изпълва със съдържание свободното време на детето си.

Напоследък все по-често родителите търсят професионална педагогическа помощ. Обръщат се към детски школи и организации, чиято основна цел е именно свободното време на децата. Така малчуганът е едновременно в компанията на свои връстници, а също и под контрола на специалисти.

ДК “Мелита” е създаден преди 5 години. Обхваща деца на възраст от 6 до

10 години. Функциите му са разделени на два периода:

– Зимен период - учебна година, през която основната цел е подпомагане на децата при пълноценното усвояване на учебния материал, включването им в изпълнението на различни творчески задачи от областта на литературата, музиката, танца, изобразителното изкуство, както и участие в регионални, национални и международни конкурси.

– Летен период - обхваща летните месеци, през които основна задача на педагогите е пълноценната организация на детското свободно време.

Педагогическият екип на ДК “Мелита” е използвал най-различни форми, подходи и разнообразие от средства, за да накара детето да се чувства добре, а родителят да е спокоен и доволен от детската активност.

За организацията на летния период пред екипа на “Мелита” стоеше класическият въпрос: Как да съчетае полезното с приятното? На какъв кръг от знания да заложи, така че да мотивира детския интерес и любопитство? С каква продължителност? В каква форма? С какви средства?

Темата беше подсказана от децата - “СВЕТЪТ”.

Чудесно! Но в какъв аспект – исторически, политически, етнически, културен?

Идеята беше да се върви в четирите посоки на света, като се използва теорията за активното учене и памет, базирана на колкото се може повече сетива, а цялата информация да се синтезира в едно лято.

Така се роди и името на програмата: “ЧЕТИРИ ПОСОКИ, ПЕТ СЕТИВА, ЕДНО ЛЯТО”.

Целта е запознаването на децата с многообразието и уникалността, провокирането на любопитството и интереса им. Програмата е насочена към осъзнаване и приемане на различията, като част от културното богатство и битовото разнообразие на света. Осъществяването ѝ се реализира чрез включване на децата в различни дейности и игрови ситуации, стимулиращи както интелектуалното и социалното, така и емоционалното и психофизическото им развитие.

В рамките на трите летни месеца децата имат възможност да се запознаят с 12 култури, тяхната географска и историческа обусловеност, както и да се докоснат до световно известни образци на литературата, изобразителното изкуство, музиката, танца.

Програмата започва с изучаване на българския бит и култура като нещо познато, даващо възможност за самоопределение и национална идентификация. Следва запознаване с други държави от Европейския континент, Северна и Южна Америка, Азия, Африка. Разясняват се основните различия и специфика на етносите, населяващи различните континенти, както и особеностите на техните бит, култура и религия. Работи се върху уточняване и овладяване на понятия като континент, държава, град, столица.

Всеки модул е с продължителност 5 работни дни и включва 5 подтеми.

- ✓ Понеделник – География и история;
- ✓ Вторник - Творческа дейност;
- ✓ Сряда – Приготвяне на характерно национално ястие;
- ✓ Четвъртък – Музикален и танцов фолклор;
- ✓ Петък – Карнавал и проверка на усвоените знания и умения;

Всеки един от дните е съпътстван от четения на подходящи литературни произведения, свързани с темата, както и слушане на съответната музика.

Темите се обявяват предварително, така че децата сами да проявят инициатива и през почивните дни да подготвят свой материал за текущата седмица.

През първия ден се работи основно върху географско положение, особености на релеф, климат, флора и фауна, както и върху историческите данни за развититето на дадена култура. Обръща се специално внимание върху обичаи, традиции, празници, като специфичен израз на дадената общност. Въвеждат се понятия и се разяснява терминология, характерна за областта и етносите, които я населяват. Имената на известни личности и творци на изкуството присъстват неизменно във всяка от темите. Тази обща информация присъства под различни форми във всеки един от следващите дни, като се дообогатява и обвързва със съответната дейност. Основните методи, залегнали в програмата, са разказ, беседа, дискусия, наблюдение, дидактични игри. Работата е придружена от голем обем снимков и аудиовизуален материал – показват се диплини, проспекти, сувенири.

По принцип стремежът на педагога е да сведе даваната информация до нивото на възприемане на детето, така че то да я разбере и запамети. Това изисква строг и прецизен подбор на материалите и техния обем. Нашият опит обаче показва, че съчетанията между детската механична памет, логическите връзки, провокираното асоциативно мислене и вроденото детско любопитство са отличен пътеводител. Те помагат на децата с лекота да усвоят новите понятия, както и да изискват необходимите обяснения към тях. Като краен резултат педагогът дава двойно повече информация от предвидената, което задълбочава и детския интерес.

През цялата седмица има отделено време и за литературни четения. Запознаването с класическите литературни образци се извършва непрекъснато и чрез своите изразни средства обогатява създадената обща представа за изучаваната култура.

През втория ден децата имат за задача да изработят предмет, носещ белези на съответния фолклор. Тъй като приложното изкуство се възприема по-лесно, а и само по себе си то произхожда от фолклора, целта му е естетизиране на бита. То се явява естествен елемент в програмата, който децата възприемат с ентузиазъм и превръщат в игра. Работи се с хартия, природни материали, керамика, стъкло, дърво. Използват се детайли, носещи съответния дух и традиции. Под ръководството на художник-специалист децата усвояват умения не само да обработват даден материал, но и да залагат характера на различно от тяхното светоусещане. Кара ги да търсят аналоги в света около себе си.

През рецепторите на вкуса и обонянието преминава един от най-интересните елементи на програмата – приготвянето на национално ястие. То обогатява впечатленията и създава емоция - не само от участието на децата в процеса, но и от стремежа им да подражават на различните традиции в културата на хранене.

Следва денят за запознаване с музикалните и танцови традиции. Децата заучават популярна песен на съответния език, като по този начин възприемат фонетичните особености и изразните му средства. Звученето на мелодията и типичният ритъм допълват усета за отделния фолклорен колорит. Като положителна провокация за децата се явява разучаването на основни стъпки и танцови фигури, носещи темперамента на етноса. Ритъмът е заложен у человека, а децата с удоволствие изразяват усещането си за него чрез този вид изкуство.

Като логичен завършек на петдневния модул е последният ден на карнавала. На децата се поставя задача у дома с подръчни средства и материали да пресъздадат визията на всеки отделен етнос. Това провокира детската креативност и води към нестандартни решения в облеклата и аксесоарите. Задължително към тях се прибавя и саморъчно изработеният през втория ден предмет. Това помага на детето да влезе в роля и да изяви още по-добре получените знания и умения по време на демонстрационните игри. Като поощрение децата получават символични медали, носещи имена на известни исторически личности и герои.

За проучване ефективността на програмата бяха проведени две анкети, независими една от друга – с родителите и с децата. Бяха анкетирани двадесет родители и двадесет деца, представляващи 50% от участниците в програмата. Анкетната бланка за родителите /Приложение 1/ включва 10 въпроса, свързани с ефекта на програмата - предизвиква ли тя интерес и у родителите и как децата използват и демонстрират получените знания; желаят ли тя да продължи и следващото лято; имат ли препоръки и идеи за обогатяването ѝ.

Децата бяха провокирани да споделят свои впечатления - кое най- много им допада, кое в програмата ги затруднява и желаят ли тя да продължи.

За наше учудване и радост родителите дават 100% положителна оценка и изцяло подкрепят идеята програмата да се развива. Не са малко предложениета за допълването и обогатяването ѝ. Това показва прецизното следене на нашата педагогическа работа, емоционалното ѝ отражение върху възрастните, както и желанието им за активност и съпричастност. Голям процент от родителите споделят, че наблюдават положителна промяна у децата си, виждат ги различни и пораснали. Изказват мнение, че е необходимо популяризиране на програмата и сътрудничество с музеи и други организации.

Децата казват, че програмата много им харесва / Приложение 2 /. Най-голям интерес има към карнавала. Останалите предпочитания са разпределени равномерно между всички останали дни. Затрудняват ги различни неща, като 25% посочват информацията, 15% песните на съответния език. Всяко дете харесва различен модул, като процентите се поделят поравно между всички,

с малък превес на индианската седмица. Идеите на децата за обогатяване на програмата са да се играят традиционни за културата игри, да се изучава език, да имат по-голям досег с автентични предмети.

На база на анкетата и ежедневните наблюдения се затвърди идеята и желанието програмата да продължи през следващата година.

Овладявайки пространствената ориентация в спонтанна дейност и презентирати я в различни ситуации, децата достигат нови нива на съответната компетентност. Опознаването на историческите, географски, битови особености, изработването на различни предмети, заучаването на песни и танци изгражда у децата усет за различията в културните традиции и в същото време открива взаимовръзката между тях. Обсъждането на различни теми от конкретния бит, използването на интерактивни методи, осъществяването на междупредметни връзки по време на заниманията, са важен ключов момент.

Програмата върви срещу пасивността, а подтикът към активност естествено провокира конкуренцията между децата. Отделните аспекти дават възможност за по-цялостна изява според личните им интереси и възможности. Така всяко дете се изявява в сферата, която най-много му допада. Това предпазва групата от натрапливата изява на едни и същи деца и оформянето им като лидери. По този начин се поддържа и нивото на мотивация. Индивидуалните изяви и груповите постижения на децата изграждат у тях увереност, комуникативност, конкурентноспособност.

Досегът с историята, диалогът с изкуството, пълноценното общуване оказват въздействие върху нравственото възпитание и поставят основите за изграждане на личност с богата обща култура и широта на интересите. Приемането и зачитането на културните особености, религиозните различия и своеобразния бит на отделните етноси са в основата на всяко хуманно възпитание. Надяваме се програмата да е допринесла за постигане именно на тази цел.

ДК "Мелита" - Варна
www.melitabg.com, e-mail: melitta@abv.bg
тел.: 052/604 481, 052/605 915

This study covers a programme separated on twelve weeks – every one about different culture population that exert influence on human civilization's development. Its aims are to help the children realising the variety and the unique all around the world. It also provokes their curiosity and interest. The children have to understand and accept the difference like part of the cultural richness and the wide diversity of life. The programme give them the possibility to participate in different activities and playing situations stimulating their intellectual, social, emotional and psycho-physical development.